

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIJ TA‘LIM, FAN VA INNOVASIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

SABITOVA TADJIXON

**OLIJ TA‘LIM TIZIMIDA FOLKLOR
ASARLARINI O‘QITISHNING
METODOLOGIK ASOSLARI**

Monografiya

«SARBON LLS»
TOSHKENT – 2025

UO‘K:

KBK:

Sabitova T.

Oliy ta’lim tizimida folklor asarlarini o‘qitishning metodologik asoslari [Matn] Monografiya. – T.: «SARBON LLS», 2025. – 128 bet.

Mas’ul muharrir:

Safo Matjonov – Pedagogika fanlari doktori, professor

Taqrizchilar:

Abdimurod Tilavov – Filologiya fanlari nomzodi, dotsent

Davlatova Adiba – Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
v.b.

Mazkur monografiyada folklor asarlarini o‘qitishning nazariy metodologik va pedagogik xususiyatlari, folklor asarlarini o‘qitishda dasturiy ta’minotning ahamiyati, o‘ziga xos jihatlari ilmiy tadqiq qilingan. Folklor asarlarini o‘qitishdagi tahlillar muallifning ilmiy kuzatishlari, metodik-nazariy qarashlari va 50yildan ortiq pedagogik tajribalarga tayangan holda va ta’limga nisbatan innovatsion metodik yondashuv sifatida e’tirof etilayotgan yangiliklarni folklor asarlarini o‘qitishdagi bir necha raqamli texnologiyalardan foydalanish mumkinligi jihatlari ko‘rsatib berilgan. Folklor asarlarini o‘qitishda metodik tamoyillar, dasturiy ta’minot va uning folklor asarlarini o‘qitishdagi roli va imkoniyatlari tahlil va tadqiq etish Yangi O‘zbekistonni barpo etishda dolzarb va muhim masalalardandir.

Monografiya pedagogik oliy ta’lim muassasalarida faoliyat olib borayotgan professor – o‘qituvchilar, bakalavriat, magistratura talabalari, filolog mutaxassislar, yosh ilmiy tadqiqotchilar va keng kitobxonlar uchun mo‘ljallangan.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti ilmiy texnik kengashining
2024 yil ___ dekabrda ___ sonli bayonnomasiga asosan nashrga
tavsiya etilgan.*

ISBN

MUNDARIJA

KIRISH	4
TA'LIM BOSQICHLARIDA FOLKLOR ASARLARINI O'RGANISHNING NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI.....	6
Ta'lim bosqichlarida folklor asarlarini o'qitilishi pedagogik muammo sifatida	6
Folklor asarlarini o'qitishning pedagogik-psixologik va janriy xususiyatlari	19
FOLKLOR ASARLARINI O'QITISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	33
Go'ro'g'li turkumidagi dostonlarni qiyosiy o'qitishning innovasion texnologiyalari	33
Romantik dostonlarni gender texnologiyasi asosida o'qitish usullari.....	46
Xalq ertaklari va bolalar folklorini janriy xususiyatlar asosida o'qitish	56
FOLKLOR ASARLARINI O'QITISHNING DASTURIY TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH OMILLARI	76
Folklor asarlarini o'qitishning dasturiy ta'minotini loyihalash.....	76
Mustaqil o'qish uchun material so'rovga asoslangan ta'lim	88
Folklor asarlarini o'qitishda multimedia vositalaridan foydalanish.....	89
Folklor asarlarni o'qitish samaradorligini oshirish modeli	103
XULOSA.....	121
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	123

KIRISH

Bugun globallashuv, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy tizimlarning raqamli transformatsiyasi sharoitida ta'lim sohasi ham o'zgartirilmoqda. Ta'lim jarayonlarini tashkil etish va yondashuvlar zamon talablari doirasida o'zgarimoqda. Ta'lim va tarbiya standartlari takomillashtirilmoqda. Davlat siyosati yangilanmoqda bu esa dunyahamjamiyati va O'zbekiston ta'lim tizimida zamonaviy innovatsion yondashuvlarni talab etmoqda.

Madaniy merosning barqarorligi har qanday jamiyatda donolik, bilim, urf-odat, an'analarni keyinga avlodga yetkazib berish hal qiluvchi ahamiyatga egadir. Ko'plab mamlakatlarda xalq og'zaki ijodi texnologiyaning rivojlanishi va qiziqishlarning o'zgarishi sababli yo'q bo'lib ketmoqda. Bu esa kelajak avlodning aynan mana shu bo'g'inida bo'shliq paydo bo'lishiga olib kelmoqda. Folklor asarlari esa xalq og'zaki ijodi an'analarini o'zida saqlaydi, lingvistik va madaniy jihatlar haqida tushunchalar berib boradi. 2022 yildan boshlab jahon folklorshunosligi doirasida rivojlangan mamlakatning folklor analogi va raqamli o'qitilishi bo'yicha tipologik o'rganishlar bo'yicha loyiha tadqiqotlari olib borilmoqda. Bu esa dunyo mamlakatlarida ham folklor asarlarini o'qitishi va uni saqlab qolish borasida katta xarakterli amalga oshirilayotgani ko'rsatib beradi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti ham bu sohani rivojlantirish borasida quyidagi fikrlarni bildirgan. "Ayni vaqtda hozirgi globallashuv davrida, tijorat vositasiga aylangan "ommaviy madaniyat", shou-biznesning salbiy ta'siri tobora kuchayib borayotgan murakkab zamonda har qanday milliy madaniyatning bulog'i bo'lgan folklor san'atiga e'tibor va qiziqish, afsuski, susayib borayotgani ham sir emas. Xolbuki, folklor san'ati, ta'bir joiz bo'lsa bu – insoniyatning bolalik qo'shig'idir"¹.

Bugungi kunda dunyo hamjamiyatida ta'lim tizimi va uni isloh qilish, zamonaviy ta'lim texnologiyalarning joriy etishi borasida ko'plab islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, folklor asarlarining o'qitilishi bo'yicha zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda

---

¹ Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. –Т.: Ўзбекистон 2019. 134-135-б.

ta'lim berish borasida ham yuksalishlar talaygina.

Jahon folklorshunosligidagi asarlarning nazariyasi, poetikasi va metodikasini tadqiq etish dolzarb ilmiy muammolardan hisoblanadi. Jahon folklorshunosligida o'zbek folklor asarlarining ahamiyati katta. Rivojlangan mamlakatlar tomonidan ta'lim tizimiga innovasion texnologiyalarning joriy etilishi orqali yuksak ma'naviyatli barkamol shaxsni kamol toptirish borasida folklor asarlarini ilg'or pedagogik va axborot - kommunikasion texnologiyalar yordamida o'qitish folklor asarlarining o'ziga xos adabiy-estetik tamoyillarning mazmun va mohiyatini yosh avlodga yetkazish metodikasini takomillashtirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimizda folklor asarlarini o'qitish va yosh avlodga tushunarli tarzda yetkazib berishda zamonaviy texnologiyalarning roli va ahamiyati sezilarli darajada ko'rinadi. Folklor asarlarini o'qitishda dasturiy ta'minotini takomillashtirish va raqamli texnologiyalardan foydalanish hal hanuz yetarli darajada o'rganilmagandir. Bu esa ilmiy tadqiqotimizning dolzarb ekanligini ko'rsatib beradi.